

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**«НАУКОВЕ СЬОГОДЕННЯ:
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2019 року

Мелітополь – 2019

Наукове сьогодні: теоретико-прикладні дослідження та перспективи.
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17 травня 2019 року / За ред. Л.М.Донченко, І.А. Арсененко, В.Д. Гапотія, С.І. Пачева, Л.А. Прохорової, О.М. Ситника. – Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2019. – 250 с.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Погляд редакційної колегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за стилістику, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

© Автори статей, 2019.

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019.

З М І С Т

РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЯ.....	7
<i>Донченко Л.М., Зав'ялова Т.В.</i> Формування педагогічних умінь студентів природничо-географічних факультетів з екологічного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах	8
<i>Іванова В.М., Сугоняк Я.В.</i> Сучасний стан економічного потенціалу та основні проблемні питання соціально-економічного розвитку Мелітопольського району	15
<i>Іванова В. М., Шелудько О. М.</i> Навчальна практика з геології як умова формування екологічної компетентності майбутніх вчителів географії	20
<i>Кондратенко А. І., Сапун Т. О.</i> Формування дослідницької компетенції слухачів Малої академії наук в секції географії	23
<i>Костиця Ю.В.</i> Сучасні геологічні екзогенні процеси на території Херсонської області	27
<i>Левада О.М., Наход М.В.</i> Сучасний геоекологічний стан географічного середовища в м. Миколаїв	31
<i>Левада О.М., Неволько Д.М.</i> Техногенез і геодинаміка як фактори впливу на геологічне середовище м. Дніпро	35
<i>Левада О.М., Заєць О.С.</i> Сучасний стан поверхневих вод Нижньосірогозького району Херсонської області	40
<i>Левада О.М., Григоренко М.В.</i> Рівень освіти як складова індексу розвитку людського потенціалу країни	45
<i>Левада О.М., Оболенська Д.Г.</i> Соціальна інфраструктура сільської місцевості як складова формування регіонального ринку праці	49
<i>Непша О.В., Балабатько Н. В.</i> Антропогенна трансформація сільськогосподарських земель Херсонської області	52
<i>Непша О.В., Лемішко Р. Ю.</i> Вплив харчової промисловості на стан атмосферного повітря у Запорізькій області	55
<i>Непша О.В., Шамрицька Т. М.</i> Національний природний парк «Меотида»: історія створення, структура, сучасний стан	59
<i>Немчин С. Є., Сажнев М. Л.</i> Загальна характеристика В'язівського природно-	

сільськогосподарського району Запорізької області	64
<i>Прохорова Л.А.</i> Екологічна освіта в шкільному курсі географії	69
<i>Сердюк А. М., Антоненко В. А., Василюк Л. А., Чорнобай В. В.</i> Формування екологічної культури учнів в шкільному курсі географії	74
<i>Тамбовцев Г. В., Пушкарьов О. М.</i> Основні демографічні показники в Херсонській області	77
<i>Тамбовцев Г.В., Непша О.В., Сакун М.М.</i> Водозахисні заходи від несприятливого впливу сільського господарства на водні об'єкти (на прикладі басейну річки Молочна)	81
<i>Хмура О. О., Сажнев М. Л.</i> Сучасний стан водокористування та водовідведення у Запорізькій області	86
РОЗДІЛ II. ІСТОРІЯ, АРХЕОЛОГІЯ І ФІЛОСОФІЯ	91
<i>Александров Д. В.</i> Проблема концептуалізації етнічності: філософський аналіз	92
<i>Волобуєв М. І.</i> Українська лікєро-горілчана справа у роки акцизної системи контролю виробництва та обігу алкогольної продукції у Російській імперії 1863–1894 рр.	97
<i>Дідаєва О. В.</i> Морські походи запорозьких козаків	101
<i>Ігнатченко В. І.</i> Одеські німці: історіографія дослідження	106
<i>Крупенко В. В.</i> Динаміка чисельності населення міста Генічеська у XIX–XX ст.	111
<i>Пачев С. І., Самонін Б. В.</i> Розвиток важкої промисловості Запорізької області у період семирічки (1959-1965)	114
<i>Пачев С. І., Оліфер В. С.</i> Оборона Мелітопольщини у вересні – на початку жовтня 1941 року	118
<i>Полякова Л.І., Суглобова В.</i> Джерельна та історіографічна база дослідження проблеми становлення органів державної влади в незалежній Україні	122
<i>Поправко О. В., Троїцька О. М., Троїцька Т. С.</i> Event-технології в культурно-освітньому просторі вищої школи: потенційність й перспективи реалізації ...	128
<i>Росолов О. А.</i> «Шістдесятники» – нове покоління літературно-творчої	

інтелігенції	132
<i>Філіппова І. І.</i> Поняття «повсякденність» у сучасній історичній науці	137
<i>Шкода Ю. І.</i> Римо-католицькі громади півдня України в дореволюційний період	141
РОЗДІЛ III. ПРАВО	144
<i>Гапотій В. Д.</i> Теоретико-правові новації викладання курсу інформаційного права у ВНЗ України	145
<i>Задорожня Є. Д., Попенко Я. В.</i> Територіальні громади у системі суб'єктів цивільного права	154
<i>Закалічна В. О., Попенко Я. В.</i> Поняття та елементи права власності подружжя	157
<i>Круть Х. С., Попенко Я. В.</i> Класифікація позовів у цивільних справах, що виникають із страхових правовідносин	162
<i>Куліда О. О.</i> Етичне виховання в системі професійної підготовки майбутніх юристів	167
<i>Линник О. С., Мінкова О. Г.</i> Функції та принципи експертизи проектів нормативно-правових актів в Україні	170
<i>Малюгіна І. П., Попенко Я. В.</i> Поняття, зміст та форми захисту авторського права в законодавстві України	173
<i>Сьомова Т. О., Попенко Я. В.</i> Особливості спадкування окремих видів спадщини	178
РОЗДІЛ IV. ТУРИЗМ	182
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Варава Є. О.</i> Сучасні аспекти розвитку культурного туризму в Запорізькій області	183
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Донець І. А.</i> Проблеми розвитку туристсько-екскурсійного обслуговування в Запорізькій області	187
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Бондаренко А. О.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку релігійного туризму в Україні	190
<i>Арсененко І. А., Донець І. А., Комісарова Н. О., Марченко І. В.</i> Географічні напрями організації екологічного туризму в Україні	193
<i>Арсененко І. А., Кириєнко Ц. В., Кальченко Є. В., Гуцалюк Є. О.</i> Туристсько-	

екскурсійне підприємство як суб'єкт господарської діяльності індустрії туризму в Україні	196
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Кириєнко Ц. В. Галатенко Ю. О.</i> Розвиток культурно-пізнавального туризму в Слов'янському районі Донецької області	199
<i>Байтеряков О. З. Мельник Д. С.</i> Підходи до оцінки туристичних історико-культурних ресурсів	202
<i>Бобровська О. О.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку замкового туризму в Україні та світі	206
<i>Донець І. А., Арсененко І. А. Тригуб М. М.</i> Організація екологічного туризму на природоохоронних територіях	210
<i>Донець І. А., Арсененко І. А., Хомотюк Д. М.</i> Пріоритетні напрями удосконалення розвитку малих підприємств сільського зеленого туризму в Запорізькій області	214
<i>Рибальченко Н. П.</i> Дослідження нових шляхів державного регулювання туристичної галузі як складової соціально-економічного розвитку України ...	217
<i>Топалова О. І, Івахненко А. І., Нікіфорова А. А.</i> Історія розвитку транспортних послуг: світовий вимір	221
<i>Хрущ Ю. М., Григоренко М.</i> Сучасний стан розвитку екологічного туризму на території Запорізької області	228
<i>Хрущ Ю. М., Панченко А. Ю., Ковальчук А.</i> Особливості розвитку фольклорного туризму в Україні	231
РОЗДІЛ V. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА.....	234
<i>Котова О. В., Столяр О. А.</i> Волейбол як засіб розвитку фізичних якостей учнів	235
<i>Непша О. В., Бессараб В. А.</i> Формування здорового способу життя учнівської молоді в Україні	238
<i>Челебієв І. С.-І.</i> Зміст і методика проведення занять з фізичної культури на розвиток швидкості засобами вправ тхеквондо	242
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	245

УДК 556:626 (477.64)

СУЧАСНИЙ СТАН ВОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

студент магістратури спеціальності 103. Науки про Землю Хмура О.О.

к.геогр.н., доцент Сажнев М.Л.

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького*

Особливе місце серед природних ресурсів належить воді. Вода є основою життя на Землі. одні ресурси Запорізької області відіграють важливу роль у житті людей і економіки. Сучасний екологічний стан поверхневих водних об'єктів області формується під антропогенним впливом суб'єктів господарювання [4,с.202].

Відповідно до розподілу повноважень між водогосподарськими організаціями Державного агентства водних ресурсів України, державний облік водокористування в межах Запорізької області за 2017 рік здійснювало Запорізьке регіональне управління водних ресурсів. За результатами узагальнення звітів водокористування у 2017 році у Запорізькій області здійснювало 1192 водокористувача, у тому числі за галузями економіки: промисловість – 181 (15%), сільське господарство – 607 (51 %), житлово-комунального господарства – 298 (25 %), інші галузі – 106 (9 %) [5].

Динаміка загального обсягу забору, використання та скиду зворотних вод по області, в першу чергу, залежить від найбільшого користувача водних ресурсів ВП «Запорізька ТЕС» ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго», який працює на прямотоці.

У 2017 році із природних водних об'єктів області забрано 1218,0 млн. м³ води, з них: з поверхневих джерел: 1171,0 млн. м³; з підземних джерел: 46,51 млн. м³; та використано 1226,0 млн. м³ води [5].

У порівнянні з 2016 роком спостерігається збільшення забору і використання води на 124,0 млн. м³, або на 11,2 %, та на 145,0 млн. м³, або на 11,3 % відповідно.

Збільшення у 2017 році забору та використання свіжої води пов'язано із збільшенням виробництва електроенергії ВП «Запорізька ТЕС» ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» на 1040,495 тис. МВт-год. У порівнянні з 2016 роком підприємством для виробництва електроенергії збільшено забір та використання свіжої води на 122,1 млн. м³ та 121,9 млн. м³ відповідно [5].

За останні роки спостерігається стійка тенденція збільшення обсягів забору та використання води на потреби зрошення, що пов'язано з погодними умовами, інтенсивністю зрошення, збільшенням площі зрошення, збільшенням кількості абонентів зрошувальних систем [1,с.67; 3,с.38]. Так, у 2017 році, в порівнянні з 2016 роком, збільшилось використання води на потреби зрошення на 26,92 млн. м³.

Більшістю водокористувачів області скорочено забір і використання води. Це обумовлено різними обставинами, в тому числі, за рахунок впровадження заходів з раціонального використання водних ресурсів, зміни виробничих умов, скорочення виробництва та інше.

Так, у 2017 році ПАТ «Запоріжсталь» скоротив забір та використання води на 6,16 млн. м³ за рахунок впровадження водозберігаючих та енергозберігаючих технологій.

Обсяг скидання зворотних вод у водні об'єкти у 2017 році склав 956,1 млн. м³, що на 82,8 млн. м³ більше ніж у 2016 році, з них 64,16 млн. м³ забруднених, що на 0,14 млн. м³ менше, ніж у 2016 році. Обсяг відведення забруднених зворотних вод до водних об'єктів області складає 6,7 % від загального обсягу скидання [5].

У 2017 році суттєвого скорочення скиду забруднених зворотних вод у водні об'єкти не відбулося через погіршення якості очищення стічних вод КП «Водоканал» Мелітопольської міської ради.

Основними забруднювачами водних ресурсів є підприємства металургійної промисловості та житлово-комунального господарства [2,с.38].

Збільшення або зменшення обсягів скиду забруднених зворотних вод залежить від обсягів виробництва основними підприємствами-

забруднювачами водних об'єктів, і, в першу чергу, від ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь». Доля комбінату в загальному обсязі скидання забруднених зворотних вод в цілому по області складає 80,8 % [6,с.147-148].

ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь» у 2017 році відведено у р. Дніпро 51,81 млн. м³ забруднених зворотних вод, що на 2,49 млн. м³ менше, ніж у 2016 році [5,6].

ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат» у звітному році скинуто 0,553 млн. м³ недостатньо очищених стічних вод, що на 0,008 млн. м³ менше, ніж у 2016 році [5].

Підприємствами житлово-комунального господарства відведено 11,16 млн. м³ недостатньо-очищених зворотних вод.

Починаючи з 2013 року, якість очищення зворотних вод КП «Бердянськ- водоканал» Бердянської міської ради не відповідає нормативним показникам. Категорія зворотних вод, що скидаються підприємством у Азовське море, віднесена до недостатньо-очищених. У 2017 році підприємством відведено 5,702 млн. м³ недостатньо-очищених зворотних вод [5].

У 2017 році КП «Водоканал» Мелітопольської міської ради відведено у р. Молочна 3,684 млн. м³ недостатньо очищених зворотних вод [5].

Протягом останніх років залишається незадовільною якість очищення зворотних вод ГКП ВКГ «Міськводоканал» Пологівської міської ради, Таврійського та Василівського експлуатаційних цехів водопостачання та водовідведення КП «Облводоканал» Запорізької обласної ради та інших.

У 2017 році змінено категорію відведення зворотних дренажних вод Кам'янського міжрайонного управління водного господарства Запорізького управління водних ресурсів з забруднених без очистки на категорію нормативно чистих без очистки. За звітний рік підприємством відведено у Каховське водосховище 0,554 млн. м³ зворотних вод [7,с.102].

Обсяги скидання забруднених зворотних вод іншими

водокористувачами складають 0,934 млн. м³ за рік і, в цілому, залишились на попередньому рівні, або мають тенденцію до скорочення [2,с.103].

Динаміка загальних обсягів забору, використання води та водовідведення наведена у таблиці 1.

Основним джерелом водопостачання є р. Дніпро – обсяг забору води сягає 96,1% від загального по області. У 2017 році з підземних джерел забрано 46,51 млн. м³, у тому числі 16,12 млн. м³ шахтно-кар'єрних вод. Для задоволення потреб населення та галузей економіки з підземних водоносних горизонтів у звітному році використано 25,05 млн. м³, що складає 2 % від загального забору води по області. Без використання підприємством ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат» відведено 15,68 млн. м³ шахтно-кар'єрних вод [5,6].

Таблиця 1

Основні показники використання і відведення води в Запорізькій області, млн.м³ [5]

Показники	1990	2000	2005	2010	2014	2015	2016	2017
Забрано води з природних водних об'єктів – всього	4699,0	1815,2	1115,0	1132,0	1149,0	1181,0	1094,0	1218,0
Спожито свіжої води (включаючи морську), з неї на	4598,0	1702,0	1076,0	1099,0	1146,0	1150,0	1081,0	1226,0
виробничі потреби	3603,0	1362,0	864,3	918,6	900,5	986,9	924,4	1043,0
побутово-питні потреби	226,0	175,0	138,3	105,7	87,56	71,35	69,52	65,53
зрошення	690,0	137,5	34,1	32,49	65,72	67,72	85,98	112,9
сільськогосподарські потреби	82,0	25,8	4,9	3,73	2,790	1,95	0,60	0,539
ставково-рибне господарство	8,3	8,3	44,1	38,25	88,77	71,36	68,28*	69,47*
Втрати води при транспортуванні	95,0	80,0	70,8	65,68	64,97	65,79	68,17	67,93
Загальне водовідведення, з нього	3671,0	1411,0	886,9	863,2	831,0	954,7	873,3	980,1
у поверхневі водні об'єкти	3587,0	1385,4	863,7	838,05	806,98	930,4	849,36	956,1
у тому числі								
забруднених зворотних вод	168,0	299,4	498,0	72,66	73,32	70,04	64,3	64,17
з них без очищення	61,0	76,9	346,00	4,29	2,027	2,06	1,46	0,384
нормативно очищених	161,0	4,0	17,9	60,99	53,53	50,82	48,06	44,81

Нормативно чистих без очистки	3258,0	1082,0	347,7	704,4	680,1	809,6	737,0	847,1
Обсяг оборотної та послідовно використаної води	7339,0	9995,7	10021,0	9931,5	9739,0	9722,0	8100,2	8906,1
Частка оборотної та послідовно використаної води %	61,5	86,2	90,2	94,49	94,71	94,53	94,01	94,27
Потужність очисних споруд перед скиданням до водного об'єкта	437,0	383,7	366,1	406,7	403,7	393,2	393,3	392,2

Найбільш водоемкими галузями економіки області є:

– електроенергетика – використано 925,4 млн. м³ води, що складає 75,5 % загального обсягу використаної води;

– сільське господарство (з врахуванням потреби у зрошенні) – відповідно 119,6 млн. м³ та 9,7 %;

– металургія – відповідно 93,10 млн. м³ та 7,6 %;

– житлово-комунальний сектор – відповідно 69,74 млн. м³ та 5,7 %;

– харчова промисловість – 3,074 млн. м³ та 0,2 % [5].

Список використаних джерел

1. Иванова В.М. Экологические аспекты орошения земель в Запорожской области / В.М. Иванова, А.В. Непша, Т.А. Сапун, Г.В. Тамбовцев // Сучасний світ як результат антропогенної діяльності: збірник матеріалів II-ї Всеукраїнської наукової інтернет-конференції. – Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2018. – С.67-70.

2. Кондратенко А.І. Екологічна безпека підземних вод Запорізької області / А.І. Кондратенко, Т.О. Сапун // Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: збірник тез. – Бердянськ: БДПУ, 2018. – С.38-40.

3. Непша О.В. Геоєкологічні проблеми зрошуваних земель на півдні України / О.В. Непша, Л.А. Прохорова, Т.В. Зав'ялова // Актуальные научные исследования в современном мире. – Переяслав-Хмельницкий, 2019. – Вып. 1(45), ч. 2. – С.38-43.

4. Прохорова Л. А. Якість поверхневих та підземних вод Запорізької області та її вплив на здоров'я населення / Л.А. Прохорова, О.В. Непша, Т.В.

Зав'ялова // Філософія здоров'я – здоровий спосіб життя – здорова нація. – Херсон : ДВНЗ ХДАУ, 2018. – С.202-209.

5. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Запорізькій області у 2017 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua>.

6. Тамбовцев Г.В. Екологічний вплив на геологічне середовище Запорізької області ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат» / Г.В. Тамбовцев, Т.В. Зав'ялова, Т.О. Сапун // Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали XI Міжнародної Інтернет-конференції (Мелітополь, 22-24 січня, 2019 року). – Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2019. – С.147-148.

7. Тарасюк А.В. Оборотно-водоспоживання в Запорізькій області як елемент раціонального водокористування / А.В. Тарасюк, Г.В. Тамбовцев, О.В. Непша // Актуальные научные исследования в современном мире. – Переяслав-Хмельницький, 2019. – Вып. 3(47), ч. 2. – С.101-106.